

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

УДК 336.02: 336.225

UDC 336.02: 336.225

Н. Ю. Рекова, д. е. н.,
професор,
Г. В. Тельнова, д. е. н.,
доцент,
А. П. Кислюк, к. е. н.

N. Yu. Reкова, Doctor of Economics,
Professor,
H. V. Telnova, Doctor of Economics,
Associate Professor,
A. P. Kislyuk, Candidate of Economic
Sciences

2020СИСТЕМА ІНСТРУМЕНТІВ МЕХАНІЗМУ РЕГУЛЮВАННЯ ВОЛАТИЛЬНОСТІ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ УКРАЇНИ ДО 2020 Р.

THE SYSTEM OF TOOLS IN THE MECHANISM OF REGULATION OF VOLATILITY OF TAX RECEIVINGS OF UKRAINE BEFORE 2020

Актуальність теми дослідження. Економіка України нещодавно зазнала чергової рецесії, що обумовлює необхідність усунення структурних проблем, стабілізації або збільшення податкових надходжень.

Постановка проблеми. Динаміка і структура вітчизняної податкової бази і об'єктів оподаткування стають все більш нестабільними та непередбачуваними. Подолання цього явища є науковою задачею, на вирішення якої мають спрямовуватися зусилля науковців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробки теоретичних та методологічних засад податкової статистики, які створюють підґрунтя виміру мінливості податкових надходжень, присвячені вітчизняні дослідження Ю. Бойко, О. Гірської та Г. Цегелик, М. Дедушевої, К. Ілляшенка та Г. Левченка, Г. Кучерової, В. Лукіна та В. Савченко, В. Мартинюка, П. Чернова та інших вчених.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Термін «волатильність», під яким розуміється мінливість, рухливість, нестійкість показника, майже не застосовується вітчизняними дослідниками відносно податкових надходжень.

Постановка завдання. Формалізація системи інструментів механізму регулювання волатильності податкових надходжень в розрізі окремих податків.

Виклад основного матеріалу. У статті встановлено, що кожен податок має свою суттєву роль у виконанні функцій регулювання волатильності податкових надходжень. Фіскальна функція реалізується в основному через ПДВ та акцизний податок; розподільча – через ПДФО, регулююча стимулююча та дестимулююча – через податок на прибуток підприємств, економічна відновлювальна та превентивна – через податок на прибуток підприємств та ПДФО.

Висновки. В процесі дослідження отримала подальший розвиток формалізована система інструментів механізму регулювання волатильності податкових надходжень до 2020 р., яка включає конкретні заходи з встановлення ставок податків, надання податкових пільг, регулювання податкового навантаження основних податків, враховуючи специфічні функції, що ними реалізуються. Наведене дозволить підвищити дієвість податкового регулювання з урахуванням поточної та майбутніх фаз економічного циклу в економіці України.

Ключові слова: система; інструменти; механізм; регулювання; волатильність; податкові надходження.

DOI: 10.25140/2410-9576-2018-3(15)-96-103

Urgency of the research. Ukraine's economy recently suffered another recession, which stipulates the need to address structural problems, stabilize or increase tax revenues.

Target setting. The dynamics and structure of the domestic tax base and taxation objects are becoming more volatile and unpredictable. The overcoming of this phenomenon is a scientific task, the decision of which must be directed by the efforts of scientists.

Actual scientific researches and issues analysis. The development of theoretical and methodological foundations of tax statistics that create the basis for measuring the tax revenue volatility are devoted to the domestic research of Yu. Boyko, O. Girskaia and G. Tsehelyk, M. Dedusheva, K. Ilyashenka and G. Levchenko, G. Kucherova, V. Lukin and V. Savchenko, V. Martyniuk, P. Chernov and other scientists.

Uninvestigated parts of general matters defining. The term "volatility", which refers to variability, mobility, instability of the indicator, is almost not used by domestic researchers regarding tax revenues.

The research objective. Formalization of the system of instruments of the mechanism for regulating volatility of tax revenues in the context of individual taxes.

The statement of basic materials. The article establishes that each tax has a significant role in the performance of the functions of regulating the volatility of tax revenues. The fiscal function is mainly realized through VAT and excise taxes; Distributive - through the personal income tax, regulating stimulating and disinfecting - through the corporate income tax, economic recovery and preventive - through the corporate income tax and personal income tax.

Conclusions. In the course of the study, the formalized system of instruments for adjusting the volatility of tax revenues to 2020, which includes specific measures for setting tax rates, granting tax privileges, and regulating the tax burden of basic taxes, taking into account the specific functions that they are implementing, has further developed. The above will increase the efficiency of tax regulation taking into account current and future phases of the economic cycle in the Ukrainian economy.

Keywords: system; tools; mechanism; regulation; volatility; tax revenues.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Актуальність теми дослідження. Досвід різних країн свідчить, що тривалість подолання наслідків економічної рецесії в усіх сферах економічного життя щільно пов'язана з тим фактом, що фінансові проблеми національних економік, особливо країн, що розвиваються, не є циклічними та тимчасовими, а мають структурний і хронічний характер. Держави з більш нестабільною траєкторією економічного розвитку мають більші потреби у фінансуванні витрат і значно масштабніші проблеми з нестабільністю доходної бази. Яскравим прикладом цього є Україна, економіка якої нещодавно зазнала чергової рецесії, і яка докладає зусиль для усунення структурних проблем, одночасно намагаючись стабілізувати або збільшити податкові надходження.

Постановка проблеми. Враховуючи той факт, що динаміка і структура вітчизняної податкової бази і об'єктів оподаткування стають все більш нестабільними та непередбачуваними, дослідження передумов та чинників, які визначають чутливість, мінливість, флуктації податкових надходжень в залежності від циклів економічного розвитку та виявлення того оптимального рівня волатильності податкових надходжень, за якого темпи їх приросту є умовно стабільними та менш піддаються впливу деструктивних змін макросередовища, є науковою задачею, на вирішення якої мають спрямовуватися зусилля науковців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробці теоретичних та методологічних засад податкової статистики, які створюють підґрунтя виміру мінливості податкових надходжень, в останні роки присвячені вітчизняні дослідження Ю. Бойко, О. Гірської та Г. Цегелик, М. Дедушевої, К. Ілляшенка та Г. Левченка, Г. Кучерової, В. Лукіна та В. Савченко, В. Мартинюка, П. Чернова та інших вчених.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Відзначаючи здобутки вітчизняних науковців, сам термін «волатильність», під яким розуміється мінливість, рухливість, нестійкість показника, майже не застосовується вітчизняними дослідниками відносно податкових надходжень.

Постановка завдання. Формалізація системи інструментів механізму регулювання волатильності податкових надходжень в розрізі окремих податків.

Виклад основного матеріалу. Інструменти реалізації механізму регулювання волатильності податкових надходжень реалізуються через системні заходи забезпечення окремих податків: податку на додану вартість, податку на прибуток, акцизного податку та податку на доходи фізичних осіб. Причиною такого поділу є те, що кожен податок має свої особливості впливу на економічне зростання (зокрема, науковці відзначають, що зростання податку на доходи фізичних осіб сприяє зростанню податкового навантаження, а корпоративного податку – його зниженню).

В умовах макроекономічної нестабільності перед урядом постає проблема підвищення доходів бюджету і найкращим короткостроковим інструментом задля цього є ПДВ та акцизні податки.

Країни, що розвиваються, зі слабкими податковими адміністраціями, можуть акумулювати значні доходи від ПДВ. Велика частина його стягується через зовнішньоекономічну діяльність, а решта - акумулюється у внутрішньому споживанні. ПДВ є вагомим інструментом, здатним стимулювати або стримувати економічні цикли. Впливаючи на ціну продукції, через регулювання ставки, ПДВ обумовлює рівень інфляції, попит та пропозицію. В умовах макроекономічної нестабільності значне підвищення ставки ПДВ призводить до спаду попиту на продукцію. Тому підвищення ставки бачиться доцільним в межах превентивної функції регулювання волатильності податкових надходжень, а у період кризи має забезпечуватися її стабілізація із подальшим зниженням у період поживлення.

Пільгове оподаткування з ПДВ у період макроекономічної нестабільності має бути обмеженим через необхідність акумуляції ресурсів до бюджету, але при цьому пильна увага має приділятися механізму відшкодування податку, посиленню податкового контролю за цими процесами.

Очевидно, що обсяг реалізації продукції є фактором, який впливає на ВВП, проте для прогнозування ПДВ бачиться доцільним вирішення зворотної задачі – виходячи з прогнозного номінального ВВП визначити обсяг реалізації продукції, що його забезпечує.

Побудоване за ретроспективними даними 2005-2016 рр. рівняння регресії для темпів приросту обсягу реалізації продукції (товарів, послуг) від темпів приросту номінального ВВП має вигляд:

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

$$D^1 = -0,02544 + 0,864 * \Delta GDP,$$

де D^1 – темп приросту обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг);

ΔGDP – темп приросту номінального ВВП.

Коефіцієнт детермінації з даною моделлю складає $R^2=0,7462$, що свідчить про її адекватність.

Прогнозні дані відносно темпів приросту ПДВ розраховуємо на основі його лагової залежності від темпів приросту обсягу реалізації продукції. В результаті отримано функцію:

$$g^1 = 0,093 + 0,559 * D^1_t + 0,350 * D^1_{t-1} - 0,47 * D^1_{t-2} - 0,03 * D^1_{t-3} - 0,08 * D^1_{t-4}.$$

Коефіцієнт детермінації з даною моделлю складає $R^2=0,999$, що свідчить про її адекватність.

У Табл. 1 представимо прогнозні результати темпу приросту ПДВ на основі прогнозу темпів приросту обсягів реалізації продукції та порівняємо розраховані за моделлю показники з фактичними у минулі періоди.

Таблиця 1

Результати прогнозування ПДВ на основі темпів приросту обсягів реалізації продукції

Рік	Темп приросту ПДВ	D^1_t	D^1_{t-1}	D^1_{t-2}	D^1_{t-3}	D^1_{t-4}
2017	0,1093	0,0967	0,2046	0,2370	0,0297	-0,0364
2018	0,0937	0,1297	0,0967	0,2046	0,2370	0,0297
2019	0,1414	0,1315	0,1297	0,0967	0,2046	0,2370
2020	0,1321	0,1311	0,1315	0,1297	0,0967	0,2046

Також для прогнозування обсягу надходжень з ПДВ врахуємо інструменти регулювання волатильності податкових надходжень, згідно з якими у період кризи задля виконання фіскальної функції ставка ПДВ у має бути фіксованою, а для стимулюючої – знижуватися у період поживлення економіки. Отже, для 2017-2018 рр. передбачимо незмінну ставку ПДВ, а у 2019-2020 рр. – її щорічне зниження на 2%, тобто на 2020 р. ставка з ПДВ складатиме 16%.

Прогноз ПДВ у відповідності з означеними аспектами зведемо у Табл. 2 та визначимо фіскальні індикатори першого та другого порядку для ПДВ.

Таблиця 2

Розрахункові дані оцінювання прогнозних фіскальних індикаторів типу крапок Лаффера для ПДВ

Показник	2016 (факт)	2017	2018	2019	2020
Y	2383,10	2719,94	3208,41	3791,04	4478,06
T^1	329,911	366,089	400,522	456,146	515,348
Q	0,138	0,135	0,125	0,120	0,115
Q^2	0,019	0,018	0,016	0,014	0,013
ΔQ	0,014	-0,004	-0,010	-0,005	-0,005
ΔY	403,700	336,838	488,472	582,630	687,023
β	5013,276	128061,828	101453,051	192118,347	208954,147
γ	88133,180	-801321,083	-606815,799	-1334841,401	-1477565,646
β/γ	0,057	-0,160	-0,167	-0,144	-0,141
Q^*	-0,028	0,080	0,084	0,072	0,071
Q^{**}	-0,038	0,107	0,111	0,096	0,094

Розраховані дані свідчать про те, що умова $\beta > 0$ та $\gamma < 0$ додержується на протязі всього прогнозованого періоду 2017-2020 рр. Рівень прогнозного податкового навантаження з ПДВ наближається до фіскального індикатору другого порядку, який свідчить про найбільш прийнятну фіскальну політику, яка сприяє максимальному збиранню податків.

Податок на прибуток підприємств та податок на доходи фізичних осіб є менш ефективними при стабілізації надходжень через їх чутливість до коливань. Завищена ставка з податку на прибуток підприємств визначає недостатню капіталізацію. За умови економічно необґрунтованого підвищення ставки податку на прибуток в умовах макроекономічної нестабільності можливі такі негативні наслідки:

- ✓ зменшує обсяг надходжень інвестицій у країну;

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

✓ призводить до дефіциту фінансових ресурсів підприємства, які б могли спрямовуватися на розширене виробництво, інноваційні та інвестиційні цілі.

Такі результати унеможливають відновлення економічного росту, пожвавлення ділової активності. Тому у період макроекономічної нестабільності слід зменшувати ставку з податку на прибуток, розширяти податкові пільги для стратегічно важливих галузей промислового виробництва.

Проведемо прогнозування податку на прибуток підприємств в залежності від приросту фінансових результатів підприємств до оподаткування та з врахуванням інструментів регулювання зі зниженням ставки податку на прибуток.

Побудоване за ретроспективними даними рівняння регресії для темпів приросту фінансових результатів підприємств, що одержали прибуток, від приросту обсягу реалізації продукції (товарів, послуг) має вигляд:

$$D^2_t = 0,168 + 0,559 * D^1_{t-1} + 0,311 * D^1_{t-2} - 0,65 * D^1_{t-3} - 0,03 * D^1_{t-4} + 0,469 * D^1_{t-5}$$

де D^2 – темп приросту фінансових результатів підприємств, що одержали прибуток.

Коефіцієнт детермінації з даною моделлю складає $R^2 = 0,974$, що свідчить про її адекватність.

У Табл. 3 представимо прогнозні результати темпу приросту фінансових результатів на основі прогнозу темпів приросту обсягів реалізації продукції та порівняємо розраховані за моделлю показники з фактичними у минулі періоди.

Таблиця 3

Результати прогнозування фінансових результатів на основі темпів приросту обсягів реалізації продукції

Рік	Темп приросту фінансових результатів	D^2_t	D^2_{t-1}	D^2_{t-2}	D^2_{t-3}	D^2_{t-4}
2017	0,1137	0,0967	0,2046	0,237	0,0297	-0,0364
2018	0,1444	0,1297	0,0967	0,2046	0,237	0,0297
2019	0,3240	0,1315	0,1297	0,0967	0,2046	0,237
2020	0,2909	0,1311	0,1315	0,1297	0,0967	0,2046

Також для прогнозування обсягу надходжень з податку на прибуток врахуємо інструменти регулювання волатильності податкових надходжень, згідно з якими у період кризи задля виконання стимулюючої та відновлювальної функції ставка податку на прибуток має зменшуватися, а також мають бути розширені податкові пільги з оподаткування прибутку стратегічно важливих галузей на напрямів діяльності.

У період 2017-2018 рр. пропонувано зменшити ставку податку на прибуток до 14%: з 01.01. 2017 р. – на 3% до 15%, у 2018 р. – на 1% до 14%. Таке оподаткування прибутку підприємств є не найнижчим у європейській практиці. Так, Ірландія тривалий час утримувала найнижчу ставку податку на прибуток 12,5%, що дозволяє країні утримувати позиції інвестиційно привабливої держави. З 01.01.2017 Угорщина вдалася до прикладу Ірландії та встановила ставку податку на прибуток корпорацій в розмірі 9%.

Нажаль, положення щодо низки видів та напрямів діяльності, які звільнялися від оподаткування податком на прибуток у попередній редакції, були скасовані у Законі № 71-VIII від 28.12.2014 [1]. Зокрема, помилковим бачиться відсутність у чинному законодавстві пільгового оподаткування прибутку, отриманого від реалізації інвестиційних проектів суб'єктами господарювання, які реалізують інвестиційні проекти у пріоритетних галузях економіки, спрямовані на виконання Закону № 5205-17 від 06.09.2012 р. [2] та законодавчо впроваджені починаючи з 01.01.2013 р. через Закон № 5211-17 від 01.01.2013 р. [3]. У роботі пропонувано відновити цю норму податкового законодавства та встановити звільнення від оподаткування прибутку, отриманого від реалізації інвестиційних проектів суб'єктами господарювання у 2019 р. Враховуючи, що питома вага підприємств, що впроваджували інновації за даними Державної служби статистики України становила 18,9%, то саме на цей відсоток буде знижено прогноз надходжень з податку на прибуток у 2019 р.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

У 2020 р. пропонувано продовжувати застосовувати пільгове оподаткування прибутку пріоритетних галузей економіки:

прибуток підприємств машинобудування, як високотехнологічної галузі, яка має високу додану вартість та значно впливає на розвиток економіки країни, її експортний потенціал;

прибуток підприємств металургійного виробництва, виробництва готових металевих виробів, крім машин і устаткування, як сировинної бази для машинобудівної продукції;

прибуток підприємств добувної промисловості, яка наразі знаходиться в складному стані та потребує оновлення виробничих фондів та відновлення прибуткової діяльності.

Зменшення податкових надходжень з податку на прибуток буде в обсязі питомої ваги фінансових результатів означених підприємств у загальному фінансовому результаті. Для машинобудування питома вага прибутку у загальному обсязі підприємств, що одержали прибуток, складає 2,77%, підприємств металургійної промисловості – 2,8%, добувної промисловості – 9,4%. Таким чином, сукупне зменшення податкових надходжень з податку на прибуток у 2020 р. становить 14,97%.

Виходячи з прогнозування фінансових результатів на основі темпів приросту обсягів реалізації продукції (Табл. 3), зниження ставок податку на прибуток у 2017-2018 рр. та розширення пільгового оподаткування для окремих галузей та напрямів діяльності у 2019-2020 рр. розраховано прогноз надходжень з податку на прибуток та визначимо для нього фіскальні індикатори першого та другого порядку (Табл. 4).

Таблиця 4

Розрахункові дані оцінювання прогнозних фіскальних індикаторів типу крапок Лаффера для податку на прибуток

Показник	2016 (факт)	2017	2018	2019	2020
Y	2383,10	2719,94	3208,41	3791,04	4478,06
T^2	60,223	65,058	73,708	79,047	86,736
Q	0,025	0,024	0,023	0,021	0,019
Q^2	0,001	0,001	0,001	0,000	0,000
ΔQ	0,006	-0,001	-0,001	-0,002	-0,001
ΔY	403,700	336,838	488,472	582,630	687,023
β	115749,622	476597,265	795887,045	638161,325	925958,578
γ	-848698,748	-15171309,716	-28564737,749	-21885933,494	-35869607,731
β/γ	-0,136	-0,031	-0,028	-0,029	-0,026
Q^*	0,068	0,016	0,014	0,015	0,013
Q^{**}	0,091	0,021	0,019	0,019	0,017

Розраховані дані свідчать про те, що умова $\beta > 0$ та $\gamma < 0$ додержується на протязі всього прогнозованого періоду 2017-2020 рр. Рівень прогнозного податкового навантаження з податку на прибуток наближається до фіскального індикатору другого порядку, який свідчить про найбільш прийнятну фіскальну політику, яка сприяє максимальному збиранню податків.

Що стосується податку на доходи фізичних осіб, то слід також відзначити його вплив на платоспроможний попит та обсяг заощаджень, які можуть бути використані на інвестиційні цілі. Підвищення ставки оподаткування доходів фізичних осіб знижуватиме не тільки рівень життя населення, але й гальмуватиме темпи відновлення економічного росту. Інструментами, які дозволяють збільшувати надходження з податку є розвиток виробництва товарів та послуг та державне підвищення соціальних стандартів, зокрема мінімальної заробітної плати. Проте, темпи росту мінімальної заробітної плати не мають перевищувати темп зростання номінального ВВП. В цьому випадку можливе посилення інфляційних процесів, яке, у кінцевому підсумку, не надасть можливість отримати економічний макроефект від соціальних дій уряду. Проте фахівцями вважається, що розподільча функція оподаткування краще за все реалізується у разі прогресивного прибуткового оподаткування фізичних осіб.

Прогнозні темпи приросту надходжень ПДФО можна визначити в залежності від динаміки мінімальної заробітної плати, яка є базою для формування заробітної плати у бюджетній сфері, та темпів приросту обсягів реалізації продукції (товарів, послуг), які визначають розвиток підприємства та здатність підвищувати доходи у приватному секторі.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Ретроспективні дані за 2005-2016 р. дозволили побудувати регресійну залежність темпів приросту ПДФО від темпів приросту мінімальної заробітної плати та обсягів реалізації продукції:

$$g^3_t = -0,0102 + 0,799 * D^1_t + 0,352 * D^3_t.$$

Коефіцієнт детермінації з даною моделлю складає $R^2=0,778$, що свідчить про її адекватність.

Для прогнозу ПДФО на майбутні періоди передбачимо щорічне зростання заробітної плати на 10%, що визначає резерв підвищення податкових надходжень, може позитивно позначитися на фінансовій стабілізації України за умови приросту випуску продукції.

У табл. 5 представимо прогнозні результати темпу приросту ПДФО на основі прогнозу темпів приросту обсягів реалізації продукції та збільшення мінімальної заробітної плати.

Таблиця 5

Результати прогнозування ПДФО на основі темпів приросту обсягів реалізації продукції та мінімальної заробітної плати

Рік	Темп приросту ПДВ	D^1_t	D^3_t
2017	0,1023	0,0967	0,1
2018	0,1286	0,1297	0,1
2019	0,1301	0,1315	0,1
2020	0,1297	0,1311	0,1

Виходячи з прогнозування розрахуємо прогноз надходжень з податку на доходи фізичних осіб та визначимо для нього фіскальні індикатори першого та другого порядку (Табл. 6).

Розраховані дані свідчать про те, що умова $\beta > 0$ та $\gamma < 0$ додержується на протязі всього прогнозованого періоду 2017-2020 рр. Рівень прогнозного податкового навантаження з ПДФО знижується та наближається до фіскального індикатора другого порядку, який свідчить про найбільш прийнятну фіскальну політику, яка сприяє максимальному збиранню податків.

Завданням акцизного оподаткування у період макроекономічної нестабільності, з наведених вище досліджень, має бути забезпечення цим платежем, перш за все, фіскальної функції. Регулюючий вплив в цьому випадку полягатиме у підвищенні ставок акцизного податку до рівня компенсаційних обсягів зниження надходжень з податку на прибуток та ПДФО.

Таблиця 6

Розрахункові дані оцінювання прогнозних фіскальних індикаторів типу крапок Лаффера для податку на доходи фізичних осіб

Показник	2016 (факт)	2017	2018	2019	2020
Y	2383,10	2719,94	3208,41	3791,04	4478,06
T^3	138,782	152,974	172,651	195,107	220,422
Q	0,058	0,056	0,054	0,051	0,049
Q^2	0,003	0,003	0,003	0,003	0,002
ΔQ	0,008	-0,002	-0,002	-0,002	-0,002
ΔY	403,700	336,838	488,472	582,630	687,023
β	29578,253	265642,066	320288,286	395610,357	488287,712
γ	194780,722	-3863327,005	-4843996,799	-6255614,822	-8071707,321
β/γ	0,152	-0,069	-0,066	-0,063	-0,060
Q^*	-0,076	0,034	0,033	0,032	0,030
Q^{**}	-0,101	0,046	0,044	0,042	0,040

Зміни у акцизному оподаткуванні мають ґрунтуватися на фіскальній функції податку. Надходження з акцизів мають забезпечити стабільний ріст податкових надходжень та компенсувати заходи зі зниження ставок інших податків та надані податкові пільги задля виконання податковою системою регулюючої стимулюючої, економічної, відновлювальної функцій.

Встановлення ставок акцизного податку має виходити з потреби зберегти приріст податкових надходжень. Методика розрахунку прогнозних надходжень з акцизного податку також має враховувати рівень інфляції в країні. Тому для прогнозу коефіцієнту приросту надходжень акцизного податку будемо використовувати формулу:

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

$$k_a^t = \frac{p \sum_{i=1}^4 T_i^{t-1} - \sum_{i=1}^3 T_i^t}{T_4^{t-1}},$$

де k_a – коефіцієнт приросту надходжень акцизного податку у періоді t ;
 p – коефіцієнт цільової зміни обсягу податкових надходжень (у роботі встановлено щорічне зростання податкових надходжень на 14%, тобто $p=1,14$);
 T_i – фактичне у звітному періоді (T_i^{t-1}) та прогнозне (T_i^t) надходження податку i ;
 i – номер податкових надходжень: $i=1$ для ПДВ, $i=2$ для податку на прибуток, $i=3$ для ПДФО, $i=4$ для акцизного податку.

Враховуючи, що ставки акцизного податку у більшості встановлюються у відсотках до ціни підакцизних товарів, для визначення зміни ставки акцизного податку (Ca) отриманий за формулою 3.9 коефіцієнт k_a необхідно скорегувати на індекс інфляції.

За даними Інфляційного звіту [169], які надає НБУ, інфляція у 2017 р. становить 9,1%, у 2018 р. – 6%, у 2019 р. та 2020 р. – 5%.

Використовуючи наведені положення, розрахуємо прогнозу зміну ставки акцизного податку (Табл. 7).

Таблиця 7

Прогнозна зміна ставки з акцизного податку

	p	T_i				k_a	li	Ca
		ПДВ	Податок на прибуток	ПДФО	Акцизний податок			
2016 (факт)	-	329,911	60,223	138,782	101,751	-	-	-
2017	1,14	366,088	65,058	152,974	129,327	1,27	1,09	1,165
2018	1,14	400,521	73,708	172,651	167,246	1,29	1,06	1,22
2019	1,14	456,146	79,047	195,107	207,217	1,24	1,05	1,18
2020	1,14	515,348	86,736	220,423	256,742	1,24	1,05	1,18

Таким чином, підвищення ставки акцизного податку у 2017 р. має становити 16,5%, у 2018 р. – 22%, у 2019-2020 рр. – по 18%.

Пропоновані інструменти регулювання акцизного податку в межах механізму регулювання волатильності податкових надходжень сприятимуть стабілізації обсягів податкових надходжень до бюджету.

Таким чином, кожен податок має свою суттєву роль у виконанні функцій регулювання волатильності податкових надходжень. Фіскальна функція реалізується в основному через ПДВ та акцизний податок; розподільча – через ПДФО, регулююча стимулююча та дестимулююча – через податок на прибуток підприємств, економічна відновлювальна та превентивна – через податок на прибуток підприємств та ПДФО.

Висновки. В процесі дослідження отримала подальший розвиток формалізована система інструментів механізму регулювання волатильності податкових надходжень до 2020 р., яка включає конкретні заходи з встановлення ставок податків, надання податкових пільг, регулювання податкового навантаження основних податків, враховуючи специфічні функції, що ними реалізуються. Наведене дозволить підвищити дієвість податкового регулювання з урахуванням поточної та майбутніх фаз економічного циклу в економіці України.

Про ефективність пропонованих заходів свідчать: показники зниження податкового навантаження на економіку, його наближення до фіскальних індикаторів Лаффера першого та другого порядку; наявність доведених теорією та практикою стимулів у виді зниження ставок податку на прибуток та ПДВ (у період пожвавлення економіки 2019-2020 рр.) та податкових пільг з оподаткування прибутку стратегічно важливих галузей та напрямів діяльності; стабільна фінансова база формування доходів зведеного бюджету України, що уможливить виконання державою своїх задач та функцій та забезпечить превентивне зниження ймовірності фіскальних криз та флуктуацій у податкових надходженнях України.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Література

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи: Закон України від 28.12.2014 № 71-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/podatkovye-zakonodavstvo/zakoni-ukraini/63462.html>.
2. Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць: Закон України від 06.09.2012 № 5205-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5205-17>.
3. Про внесення змін до розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування суб'єктів господарювання, які реалізують інвестиційні проекти у пріоритетних галузях економіки: Закон України від 01.01.2013 № 5211-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5211-17>.

References

1. Zakon Ukrayiny pro vnesennya zmin do Podatkovogo kodeksu Ukrayini ta deyakih zakonodavchih aktiv Ukrayini schodo podatkovoyi reformi : vid 28 hrudnia 2014, № 71-VIII [Law of Ukraine on Amendments to the Tax Code of Ukraine and Certain Legislative Acts of Ukraine on Tax Reform from December 28 2014, № 71-VIII]. *sfs.gov.ua*. Retrieved from <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/podatkovye-zakonodavstvo/zakoni-ukraini/63462.html> [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrayini pro stimulyuvannya investitsiynoyi diyalnosti u prioritetnih galuzyah ekonomiki z metoyu stvorennya novih robochih mists: vid 06 veresnia 2012, № 5205-17 [Law of Ukraine on stimulating investment activity in the priority sectors of the economy with a view to creating new jobs from September 06 2012, № 5205-17]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5205-17> [in Ukrainian].
3. Zakon Ukrayini pro vnesennya zmin do rozdiluu XX "Perehidni polozhennya" Podatkovogo kodeksu Ukrayini schodo osoblivostey opodatkuvannya sub'ektiv gospodaruvannya, yaki realizuyut investitsiyni proekti u prioritetnih galuzyah ekonomiki: vid 01 sichnia 2013, № 5211-17 [Law of Ukraine on Amendments to Section XX "Transitional Provisions" of the Tax Code of Ukraine regarding the peculiarities of taxation of economic entities that implement investment projects in the priority sectors of the economy from January 1 2013, № 5211-17]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5211-17> [in Ukrainian].

Received for publication 03.05.2018

Бібліографічний опис для цитування :

Рекова, Н. Ю. Система інструментів механізму регулювання волатильності податкових надходжень України до 2020 р. / Н. Ю. Рекова, Г. В. Тельнова, А. П. Кислюк // Науковий вісник Полісся. – 2018. - № 3 (15). – С. 96-103.

Рекова
Наталія Юріївна	доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки підприємства, головний науковий співробітник НДС, Донбаська державна машинобудівна академія МОН України;
https://orcid.org/0000-0001-8071-5310 ;
Researcher ID: S-2026-2016;
E-mail: natarekova@gmail.com ;
Rekova
Nataliia Yuriivna	Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Economic of Enterprise, Leading Researcher of SRS, Donbass State Engineering Academy of the Ministry of Education and Science of Ukraine;
https://orcid.org/0000-0001-8071-5310 ;
Researcher ID: S-2026-2016;
E-mail: natarekova@gmail.com ;
Тельнова
Ганна Володимирівна	доктор економічних наук, доцент, професор кафедри менеджменту, Донбаська державна машинобудівна академія МОН України;
https://orcid.org/0000-0002-5724-7229 ;
E-mail: anntelnova2@gmail.com ;
Telnova
Hanna Volodymyrivna	Doctor of Economics, Associate Professor, Professor at the Department of Management, Donbass State Engineering Academy of the Ministry of Education and Science of Ukraine;
https://orcid.org/0000-0002-5724-7229 ;
E-mail: anntelnova2@gmail.com ;
Кислюк
Андрій Павлович	кандидат економічних наук, молодший науковий співробітник науково-дослідного сектору, Донбаська державна машинобудівна академія МОН України;
https://orcid.org/0000-0001-5657-1214 ;
E-mail: akisluk293@gmail.com ;
Kislyuk
Andrei Pavlovych	Candidate of Economic Sciences, Junior Researcher of the Researching Sector, Donbass State Engineering Academy of the Ministry of Education and Science of Ukraine;
https://orcid.org/0000-0001-5657-1214 ;
E-mail: akisluk293@gmail.com